

84-vuotias Jean d'Orgeix kiipeää itse tarvittaessa hevosen selkään näyttämään, miten kunnan tuntuma saadaan aikaiseksi.

TEKSTI JA KUVAT:
MINNA TALLBERG

Jean d'Orgeix:

Keveys, eteenpäin- pyrkimys, tuntuma

84-vuotias mies seisoo keskellä maneesia, käsissään ohjat. Hänen kätensä liikkuvat tanssien tauotta, kuin kapellimestarilla tai pianistilla. Esteratsastaja, valmentaja, olympiamitalisti, näyttelijä, kirjailija, lentäjä... tarinoita miehellä riittää. 1940-luvulla hän voitti henkilökohtaisen pronssimitalin olympialaisissa. 70-luvulla hän valmensi Ranskan esteratsastusjoukkueen olympiakultaan. Tänään hän puhuu keveyden merkityksestä esteratsastuksessa. Ja tuntumasta.

Hetkeä myöhemmin hän laukkaa ympäri maneesia. Ilman kypärää, tietenkin. Jean d'Orgeix tekee mitä haluaa. Yleisön joukossa istuva katsoja hymyilee, ja kertoo vierasmaalaisille kolme tärkeintä avainta d'Orgeixin ymmärtämiseen: 1. Hän on erinomainen ratsastaja. 2. Hän on näyttelijä. 3. On vain yksi tapa tehdä asioita (hänen tapansa). Muita mieltipiteitä ei kuunnella.

D'Orgeix näyttää ohjat käsissään, mistä on kyse.

- Käden pitää seurata hevosen pään liikkeitä, jotta tuntuma hevosen suuhun säilyisi kevyenä ja tasaisena. Ei ole mitään väliä, millä tavalla pidän ohjia, kunhan tuntuma säilyy ja käsi pysyy joustavana. Mitä tahansa hevosen pää tekee, tuntuma pysyy samana. Hevosen pitää venyttää kaulaa hypätäkseen hyvin. Ellei tuntuma säily tasaisena ja kevyenä, et pysty sitä käyttäen kertomaan hevoselle, että sen pitäisi venyttää kaulaansa. Kun olin Ranskan esteratsastusmaajoukkueen valmentajana, käytin paljon aikaa juuri tällaisen tasaisen tuntuman saavuttamiseksi.

D'Orgeixin virtuoosimaisessa ohjien käsittelyssä sormet eivät näytä sulkeutuvan lähellekään nyrkkiä. Jokainen sormi toimii jousena, kun ohjien pituuden taas määrää peukalon ja etusormen välinen pinsettiote.

"Hevosta ei koulita, sitä sivistetään"

D'Orgeix saa hevosen alleen ja näyttää käytännössä, mistä puhuu. Hän aloittaa paikoillaan seisovalla hevosella: määrittelee sen päälle sopivan asennon eli liikuttaa hieman sormiaan, kunnes hevonen myötää ja laskee päänsä halutulle korkeudelle. Silloin hevonen saa pitkät ohjat ja taputuksen. Seuraavaksi d'Orgeix pyytää hevosta siirtymään käyntiin, ja aina jos hevonen nousee pois kuolaimelta, hän pysäyttää hevosen ja pyytää sitä jälleen myötäämään. Myötäämisen jälkeen hän pyytää hevosen taas liikkeelle. Joka kerran, kun hevonen myötää, d'Orgeix palauttaa sitä myötäämällä sille selvästi ja ottaa sen jälkeen hevosen suuhun taas tuntuman, mutta alkuperäistä kevyemmän.

Jean d'Orgeix

Jean d'Orgeix syntyi vuonna 1921. Hän näytteli jo lapsena teatterissa. Vuonna 1948 hän osallistui Lontoon olympialaisiin, ja voitti siellä henkilökohtaisen pronssimitalin esteratsastuksessa. Myös näyttelijänä ja seikkailijana tunnettu D'Orgeix valmensi Ranskan maajoukkueen olympiakultaan vuonna 1976. Hän on kirjoittanut lukuisia kirjoja sekä tehnyt videoita ja DVD:tä ratsastajan pohkeiden ja käsien oikeasta käytöstä. D'Orgeix on yksi Allege-Ideal -järjestön perustajista (www.allege-ideal.com).

- Hevosen pitää antaa päänsä ratsastajan ohjailtavaksi, mihin tahansa suuntaan. Jos tuntuma on tasainen, hevosen on helppo seurata ratsastajan kättä. Kun hevonen myötää niskastaan, edes hieman, sille pitää myödätä. Jos ratsastaja heti lyhentää ohjia myötäämättä, hevonen menee helposti kuolaimen alle. Kun hevonen kantaa itseään ja ratsastaja istuu hevosen selässä oikein, hevoseen voi vaikuttaa hyvin pienin avuin.

**Jean d'Orgeix
näyttää selvästi
ja elävästi, miten
käsiiä voi käyttää.**

- Sinun pitää olla hevosesi puolella, ei sitä vastaan. Eräs sirkushevoskouluttaja, Alex Grüss, sanookin: "Hevosta ei koulita, sitä sivistetään". Olen samaa mieltä.

Ratsastajan tulee taas joustaa käsillään ja kehollaan, niin että hän voi sijoittaa hevosen pään sinne, minne haluaa. Käden jouston pitää lähteä koko olkapäästä ja kyynärpäässä pitää säilyä kulma: jos hevosen täytyy venytellä alas, ratsastaja seuraa koko kehollaan mukana.

- Jos hevonen vetää ja vedät vastaan käsivarsillasi, nykäiset väistämättä hevosta suusta, kun hevonen lopettaa vetämisen. Jos taas hevonen vetää ja vastustat olkapäistäsi lähtien, pysyt tasapainossa, kun hevonen lopettaa vetämisen.

Hevonen kääntyy jyrkemmin ja jyrkemmin siinä tahdissa, kun d'Orgeix suuntaa käsiään ja liikuttaa sormiaan hevosta asettaakseen. Tiukimmissa mutkissa hän ohjaa hevosensa matalampaan muotoon, jolloin taipuminen ja asettuminen on helpompaa.

- Haluan, että hevonen kääntyy, kun käännyn itse satulassa. Minun ei tarvitse vetää ohjista, koska kuolain liikkuu hevosen suussa ja hevonen mukautuu siihen. En tiedä yhtään haittavaikutusta sille, että ratsastaja vie molemmat kätensä samalle sivulle hevosen harjaa, päinvastoin, tiedän sillä olevan vain etuja.

Hevonen hallittavissa kahdella sormella

Estehevoseksi eteenpäinpyrkimys on tietenkin perusedellytys.

- Ilman eteenpäinpyrkimystä ei ole ratsastusta. Eteenpäinpyrkimystä ei saada siitä, että ratsastaja potkii hevosta eteenpäin, vaan sen tulee tulla hevosesta itsestään. Jos ratsastaja joutuu potkimaan hevosta saadakseen sen liikkumaan, hevonen alkaa liikkua todella etupainoisena.

- Aloitan antamalla hevosen laukata melko vapaasti. Kun se saa enemmän ohjaa, se saa myös etuosalleen enemmän

painoa, ja silloin se menee kovempaa. Aloitan kuitenkin näin ja katson, millä tavoin hevonen laukkaa luonnostaan. Opetan sitten sen lyhentämään askeltaan niin, että teen puolipidätteen aina laukan kolmannessa vaiheessa, silloin kun hevosen etujalat ovat lähestymässä maata. Silloin hevonen "osuu" kuolaimen ja kokoa itsensä eli siirtää enemmän painoa takaosalleen. Emme siis pidätä hevosta vetämällä ohjista. Liikkeitä muutetaan ilman vetämistä, hevosen tasapainoa muuttamalla.

- Laukkaavan hevosen hallintaan riittää silloin kaksi sormea, jos hevosen kaula on oikeassa asennossa.

- En ole varma, saanko näytettyä tämän laukassa, sillä oma selkäni ei ole enää riittävän joustava, hän sanoo. Kaksi minuuttia myöhemmin hän laukkaa ympäri maneesia.

- Jos ratsastaa niin, että ohjissa tuntuu painoa, tai niin, että ohjasotteissa on vähänkin voimaa, hevonen tuntee paineen suussaan ja väistää sitä. Silloin hevosen takaosa lakkaa toimimasta.

Pidätteet kuuluukin tehdä kohottamalla ohjia pyöreällä liikkeellä, ei vetämällä taaksepäin. Vaikka suora taaksepäin vastustaminen olisi suuruudeltaan vain aavistuksenomaista, myös se "katkaisee" hevosen selän.

Rauhallinen lähestyminen

D'Orgeix kertoo opettavansa aina oppilailleen, että noin 20 metriä ennen estettä heidän tulee ajatella "rauhallisesti, rauhallisesti" sen sijaan, että he ajai-

sivat hevosta eteenpäin. Rauhallinen lähestyminen tuottaa korkeampia hyppyjä. Klinikon koeratsastajan hevonen pudottaa esteen, koska se ei hidasta ratsastajan pidätteistä huolimatta. Syyksi paljastuu, että pidäte suuntautui taaksepäin eikä ylös, kuten olisi pitänyt.

- Kaikki, mitä teet jaloillasi muutamia metrejä ennen estettä, on turhaa, se vain alentaa hypyn korkeutta. Ennen estettä istut alas satulaan, jotta hevonen voi tulla ylös kuolaimelle. Muulloin, jos hevonen on tasapainossa, voit käyttää kevyttä istuntaa.

Näyttelijä osaa ottaa yleisönsä. Viiskymmenpäinen katsojajoukko seuraa nauraen, kun d'Orgeix esiintyy. Hän puhuu väiällä alligaattoreista, bambusta, lentämisestä ja puumista, mutta pääosin kuitenkin hevosista.

- Kaipaen entisiä aikoja siinä mielessä, että silloin ratojen este korkeudet ja etäisyydet vaihtelivat paljon. Silloin ratsastajien oli totuttava leikkimään hevosen tasapainolla esteiden väillä. Nykyisin tuntuu siltä, että kaikki esteradat on rakennettu vakio- korkeuksin ja vakiovälein.

- Joskus ihmiset sanovat, että jos pitää seurata hevosen pään liikkeitä koko ajan, niin ohjia ei pysty lyhentämään tarpeeksi. Kyllä pystyy - minulla oli kilpaillessani kaikista lyhyimmät ohjat. Mutta minä seurasinkin hevosta koko kehollani esteiden päällä ja se pystyi venyttämään kaulaansa alas.

D'Orgeixin oppilas näyttää eri tyyleistä mallia esteillä: olivat ratsastajan kädet matalalla tai korkealla, ohjien pituudesta riippuen, tuntuma säilyy samana. •